

De diaken en de dood

07/06/2014 | Rik Torfs

Als we ondraaglijk lijden kunnen we zelf beslissen om een einde aan ons leven te maken. Maar het is een dunne grens om dan ook over de levenskwaliteit van anderen te oordelen. En daar is diaken Ivo P. ontspoord, zegt Rik Torfs.

We moeten erover waken dat we niet God gaan spelen en beslissen wanneer een ander uit zijn lijden moet worden verlost. Photothek via Getty Images

Wie? Rector KU Leuven.

Wat? Dat we zelf kunnen beslissen wanneer we ons leven beëindigen, geeft ons niet het recht om ook over andermans lijden te oordelen.

Een verpleger die diaken is, clericus dus, en vanaf de jaren tachtig tot 2011 meer dan veertig patiënten doodt... Wat daarover te denken? Dat zo iemand technisch gezien een moordenaar is, doodslag pleegde met voorbedachtheid, valt nauwelijks te betwijfelen. Maar de wettelijke kwalificatie volstaat niet om een situatie helemaal te begrijpen. De juridische waarheid is nooit de hele waarheid.

Dat de dader zowel diaken als verpleger is, doet vermoeden dat hij een bewogen mens is die om mensen geeft.

Niettemin: veertig doden. De diaken had wellicht 'goede bedoelingen'. Maar, zoals het spreekwoord zegt, daar is de hel mee geplaveid. Mogelijk was het vooral zijn intentie mensen uit hun lijden te verlossen. Was Christus ook niet de Verlosser? En zoekt onze samenleving niet koortsachtig naar mensen die vragen omsmeden tot antwoorden en problemen uit de wereld helpen? Een diaken die mensen verlost zonder dat ze erom vragen, voelt zich wellicht een beetje God. Ik kan me inbeelden dat hij niet doodt uit machtswellust, maar om te verlossen, vanuit de impliciete gedachte dat er een moment komt waarop je objectief kan vaststellen dat lijden niet langer draaglijk is en het leven zinloos wordt. Een ontsporing, zeer zeker.

Gods oordeel

Toch kan een mens zich maar als verlosser opwerpen in een tijd die dat plausibel maakt. Kan de houding van de verpleger-diaken worden verklaard vanuit de gedachte dat mensen zelf over leven en dood mogen beschikken? Zo simpel ligt het niet. Het zou wansmakelijk zijn de misdrijven van de diaken te verklaren vanuit de liberale euthanasiewetgeving die de onze is.

Wel laat onze samenleving de vragen over leven en dood niet langer per definitie over aan God, toeval of hygiënische omstandigheden. Zoals we niet langer bidden voor regen om de oogst te redden, wachten we evenmin op de dood tot God oordeelt dat ons uur is gekomen.

Eigenlijk kunnen we spreken van een evolutie in drie fasen.

In een eerste fase heeft de mens niets te zeggen over leven en dood. Niet over de dood van anderen, tenzij er sprake is van wettige zelfverdediging. Maar evenmin over de eigen dood. Zelfdoding leidde er voor de kerk toe dat van een uitvaart geen sprake kon zijn. En ook euthanasie was uit den boze, ook al was de pijn ondraaglijk, wat vandaag doorgaans kan worden voorkomen, maar wat in het verleden een reëel probleem was.

Daarna kwam de fase waarin we ons nu bevinden. Euthanasie mag wel. Tenminste indien mensen die uitzichtloos lijden er zelf voor kiezen. Dat lijden wordt meer open geïnterpreteerd dan vroeger. Het wat vulgair geformuleerde dilemma 'euthanasie of creperen' geldt

zelden. Het staat ook niet echt centraal. Eerder primeert de gedachte dat een mens over zijn eigen leven mag beschikken. Als hij zich medisch in een uitzichtloze positie bevindt, maar ook als dat niet het geval is. Al bestaan daarover nuanceverschillen.

Zelfdoding van een bejaard echtpaar dat naar een rustoord moet, oogst helaas bij velen begrip. Maar wanneer het om jongeren gaat, deinst de publieke opinie terug. Jonge mensen hebben nog zoveel kansen, menen we objectief te weten. Zonde om het verdriet van het moment te laten primeren op deze beloftevolle gedachte.

Liberale euthanasiewetgeving

Zo belanden we bij een derde fase in de evolutie: mensen spreken zich niet alleen uit over de waarde van hun eigen leven, maar ook van dat van anderen. Dat gebeurt eigenlijk al wanneer de zelfdoding van een jongere tot treurnis leidt, terwijl die van een bejaard koppel begrip oogst. Maar er komen steeds meer gelegenheden waarin mensen zich over de waarde van andermans leven uitspreken. Bijvoorbeeld wanneer politiek wordt beslist welke medische handelingen op welke leeftijd nog financieel haalbaar zijn, een discussie die in sommige landen zoals het Verenigd Koninkrijk of Nederland stoutmoediger wordt gevoerd dan bij ons.

Maar het oordelen over andermans leven kan ook gebeuren door een verpleger die diaken is en op eigen houtje vaststelt wanneer het lijden niet langer menselijk is en vanaf welk ogenblik iemand meer heeft aan de dood dan aan het gehavende leven.

Voor een samenleving zoals de onze, die een zeer liberale euthanasiewetgeving heeft, is het noodzakelijk om de tweede fase, zelfbeschikking, en de derde fase, oordelen over andermans leven, duidelijk uit elkaar te houden. Laten we de moed hebben om dat uitdrukkelijk te doen.